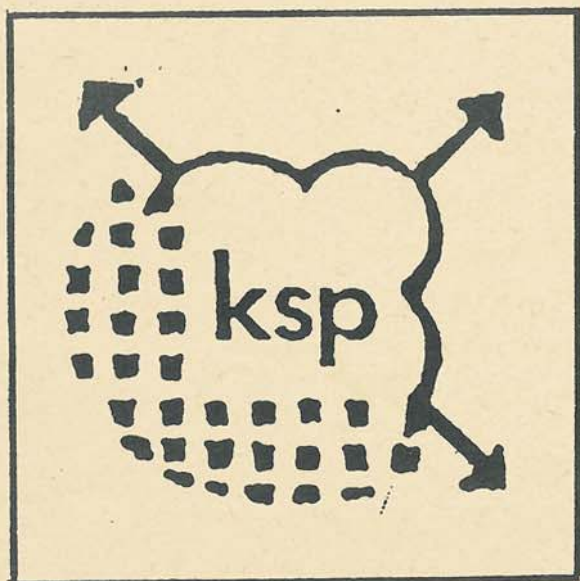
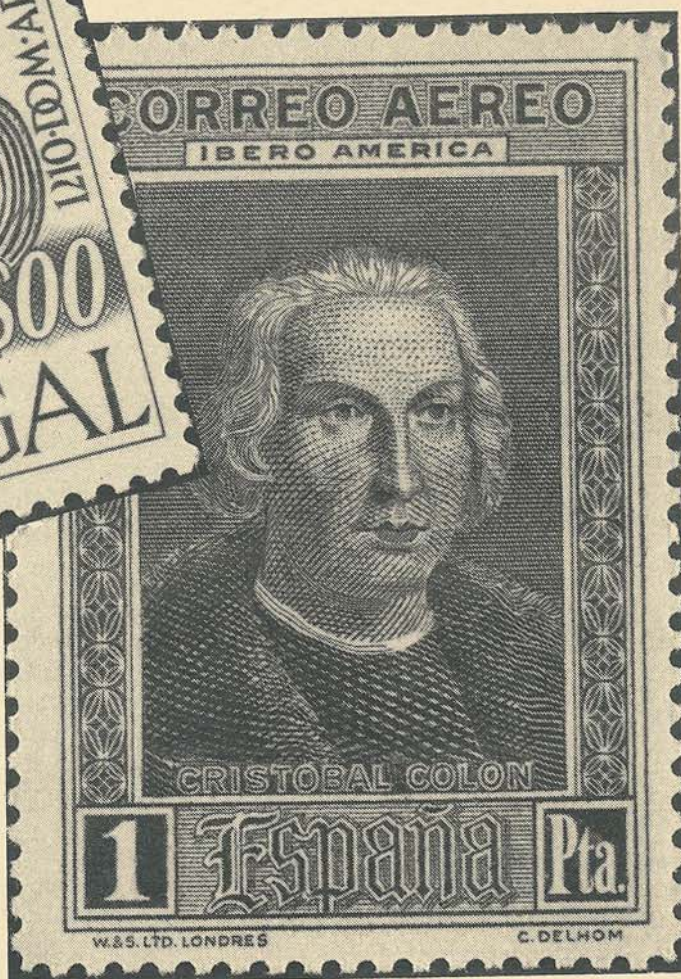

IBERIA

kontaktgroep
spanje ~ portugal

Vijf jaar "Kontaktgroep Iberia"

In het begin van 1987 werd ik benaderd door twee filatelisten, te weten de heer F. v. Beekum en T. v.d. Berg, met de vraag of ik evenals zij van mening was, dat een studie- of kontaktgroep van Spanje/Portugalverzamelaars in ons land zin zou kunnen hebben. Zelf was ik al jaren bezig met het gespecialiseerd verzamelen van alles wat op postaal gebied te maken heeft met de Spaanse Burgeroorlog en ik had mij al die jaren nogal eenzaam gevoeld. De enige kontakten die ik had opgebouwd waren relaties met Engelsen "The Spanish Civil War Studygroup" en de Duitsers "Forschungs Gemeinschaft Spanien". Ik had de Engelsen en de Duitsers steeds benijd om het feit, dat zij in hun land beschikten over een groep gelijk gestemde zielen, waarmee ze kennis en ervaring konden uitwisselen. Daarom leek mij, nu er zich in ieder geval al twee mensen meldden, de mogelijkheid aanwezig om het in ieder geval maar eens te proberen. In mijn eentje zou ik er nooit toe zijn gekomen. Zo ontstond in april 1987 de Kontaktgroep "Iberia" die nu in 1992 haar vijfde jaardag viert met een ledental van bijna tachtig aangesloten verzamelaars. Gelukkig is de verdeling van wat wij onder elkaar noemen "Spanjaarden" en "Portugezen" vrijwel fifty-fifty, zodat een ieder binnen de groep aan zijn of haar trekken kan komen.

Helaas moest de heer T. v.d. Berg na enige jaren afhaken, maar Frits van Beekum zit nog steeds in ons bestuur als secretaris. Zoals gebruikelijk bij dergelijke landelijke studie- of kontaktgroepen, vindt er eenmaal per drie maanden op een zaterdag ergens in het land een bijeenkomst plaats, waar de leden elkaar ontmoeten, ervaringen en kennis uitwisselen en een ieder brengt stockboeken en ander materiaal mee. Tevens wordt tijdens zo'n bijeenkomst een veiling gehouden van door de leden bij de veilingmeester ingebracht materiaal. De veilinglijst is steeds opgenomen in ons driemaandelijks blad dat ieder lid thuis krijgt. In dat blad staan steeds interessante artikelen op filatelistsisch gebied van Spanje en Portugal. De ingesloten veilinglijst geeft ook hen die niet naar de bijeenkomst kunnen komen, de gelegenheid om schriftelijk te bieden. Het valt mij steeds weer op, hoe gezellig en enthousiast de aanwezigen tijdens een bijeenkomst zijn. Uiteraard maakt het bestuur van de gelegenheid dan gebruik om met de aanwezige leden van

gedachten te wisselen en te brainstormen over dingen die de groep zou kunnen ondernemen om de leden nog meer te bieden en de band te versterken.

Er zijn in de afgelopen jaren al enkele leuke initiatieven ontstaan en uitgevoerd. We behoeven hierbij maar te denken aan het gigantische werk dat enkele "Spanjaarden" binnen de groep hebeben verricht door het samenstellen van een zogenaamde vergelijkingslijst, waarin de nummers van Edifil, Michel en Yvert met elkaar zijn vergeleken. Aan de hand van deze lijst kan men meteen zien welk nummer een bepaalde zegel heeft in elk van de genoemde drie katalogi. De vergelijkingslijst werd aan de leden gratis ter beschikking gesteld. De "Portugezen" zijn met een zelfde klus bezig. Daarnaast hebben enkele "Portugezen" al een uitgebreide studie gemaakt van Portugese herdrukken, welk werk, naast in ons tijdschriftje, ook is uitgegeven in een kleine brochure.

Onze Kontaktgroep is uiteraard ook aangesloten bij het L.O.G. (Landelijk Overleg Gespecialiseerde verenigingen. In 1993 verzorgt het L.O.G. een tentoonstelling in Delft, waaraan ook "Iberia" met inzendingen en een stand zal deelnemen om op die manier te trachten nog meer verzamelaars van Spanje en Portugal voor onze groep te werven.

Trouwens, wat dat betreft kunnen we stellen dat we voortdurend bezig zijn ons naar buiten te profileren. We nemen ieder jaar deel aan de "Filateliebeurs" die wordt gehouden in "De Bun" in Huizen (N.H.). Daar zijn wij vertegenwoordigd gedurende de twee dagen dat dit evenement duurt met een stand, bemand door enkele vrijwilligers voorzien van propagandamateriaal, zodat zij geïnteresseerden rustig en uitgebreid kunnen informeren over onze activiteiten.

Iets soortgelijks deden wij tijdens de tentoonstelling in verband met "De Dag van de Postzegel 1992" in Amsterdam. De organisatoren waren bereid ons éérentwintig kaders ter beschikking te stellen, waarin wij een en ander konden exposeren. Uiteraard werden dat tien kaders voor Portugal en tien kaders voor Spanje. Het overgebleven kader werd gebruikt voor een poster van onze groep. Tevens hadden we in Amsterdam ook weer een stand, die werd bemand door enkele vrijwilligers.

Een gebeurtenis waarop we wel een beetje trots zijn, was de grote tentoonstelling in Purmerend in het voorjaar van 1992. Hier was een Erehof gevormd, waarin van elk land dat lid is van de Europese Gemeenschap een topcollectie werd geplaatst. Per land stond voor zo'n collectie vijf kaders ter beschikking. Het noodlot wilde, dat de

bonden van Spanje zowel als Portugal de organisatie moesten mededelen, dat zij geen topcollectie ter beschikking hadden in verband met de grote internationale tentoonstelling in Granada die vrijwel gelijk viel. De organisatie richtte zich ten einde raad tot onze contactgroep met de vraag of wij kans zagen de beschikbare ka-ders voor Spanje en Portugal met topmateriaal te voorzien. Na enig overleg gelukte het ons om, zowel voor Spanje als Portugal, daarvoor te zorgen. De Spaanse en Portugese Bonden gingen met deze replacement akkoord en wij hoorden later, dat deskundigen van mening waren dat wij voor een waardige vervanging hadden zorggedragen. Kijk, dat geeft de strijder moed! Uiteraard kent onze contactgroep ook een "Rondzenddienst" Deze wordt geheel onafhankelijk van onze groep verzorgd door de heer Persoon in Den Haag, wiens Rondzenddienst reeds voor het bestaan van onze groep onder de naam "Iberia" funktioneerde.

Het is na vijf jaar wel eens leuk om de dingen op een rijtje te zetten en te zien wat er met niets anders dan puur enthousiasme na verloop van enige tijd kan worden bereikt. We mogen stellen, dat ons "Iberia" springlevend en kerngezond is en wij hopen dat dit nog vele jaren zo mag blijven. Uiteraard rekenen wij ook op uw medewerking!

Uw voorzitter.

Zoekt u wat?

Uiteraard is het de bedoeling, dat ons tijdschriftje volledig ten dienste staat van onze leden. Naast allerlei mededelingen en hoopelijk interessante artikelen, kunt u ook geheel gratis er gebruik van maken wanneer u iets voor uw verzameling zoekt. Stuur daartoe aan de redactie in Zeist even een briefje of kaartje en uw verzoek wordt in de eerstkomende uitgave opgenomen. Uw redacteur bijt zelf het spit af.

Gezocht.

Wie kan mij helpen? Als gevolg van een ongelukje bij het opnemen van de zegel voor ons blad raakte ik uit de serie "Junta de Defensa Nacional" de 5c. kastanjebruin, met als voorstelling de kathedraal van Burgos, kwijt. Het is nummer Edifil 804 of Michel 752 of Yvert 568 volgens onze vergelijkingslijst. Ik zoek deze zegel ongebruikt (een plakker hindert mij niet).

C.L.Minderaa, Ernst Casimirlaan 23, 3708 CG Zeist.

Het Franse expeditio- naire leger in Spanje 1823 - 1828

Na de val van Napoleon besloot de Spaanse Cortes de door Napoleon vrijgelaten Spaanse koning Ferdinand VII als koning te erkennen, mits hij bereid was de Grondwet van 1812 te erkennen. Aldus geschiedde, maar Ferdinand hield zich niet aan zijn woord, trok de Grondwet in en heerste als een absoluut monarch.

In de Spaanse koloniën in Amerika ontstond een anti-Spaanse beweging en dit leidde tot onafhankelijkheidsverklaringen van diverse republieken. Elke poging om het Spaanse gezag daar te herstellen mislukte, mede door toedoen van Engeland en de Verenigde Staten. In Spanje zelf begon er een stemming tegen Ferdinand te ontstaan. Zijn eigengereide methode van regeren, de fiasco's die daarvan het gevolg waren, dit alles leidde er toe dat hij werd beschouwd als de jammerlijkste van de Spaanse vorsten.

In 1820 veroorzaakte de proclamatie van generaal Riego een opstand en koning Ferdinand VII werd in juli van dat jaar door de Cortes gevangen genomen.

Ferdinand was echter een broer van koning Lodewijk XVIII van Frankrijk, die dan ook besloot zijn broer te helpen. Hiertoe bracht hij een leger van honderdduizend man op de been, die spottend de bijnaam kregen van de 100.000 zonen van Sint Lodewijk. Het leger stond onder bevel van de Hertog van Angouleme.

Op 9 april 1823 trok een deel van dit leger, veertigduizend man op naar Madrid. Onderweg werden ze enthousiast door de bevolking begroet en op 24 mei 1823 trokken de Fransen Madrid binnen, terwijl de leden van de Cortes, samen met de gevangen leden van de Koninklijke familie via een andere poort de stad verlieten op weg naar Sevilla.

Zo snel als mogelijk zette Angouleme de achtervolging in, maar de Cortes, geëscorteerd door een garde van zesduizend soldaten marcheerde zo snel, dat het de Franse niet mogelijk was hen in te halen.

In Sevilla besloot de Cortes tot het officieel afzetten van de koning wegens zijn onmacht het ambt van koning op verantwoorde en juiste wijze uit te oefenen. Maar Sevilla leek de Cortes toch niet vei-

lig genoeg om het tegen de Fransen op te nemen en daarom trok men verder naar Cadiz. Daar meende men veiliger te zijn met een garnizoen van twintigduizend man.

De Hertog van Angoulême stelde het grootste deel van zijn leger op rond Cadiz en ging tot de aanval over. In de laatste week van augustus 1823 viel Cadiz in zijn handen. Op 28 september 1823 vertrok de koning in een kleine boot naar Puerto de Santa Maria, alwaar hij door de Hertog feestelijk werd verwelkomd.

Het eerste wat Ferdinand na zijn terugkeer deed, was alle wetten en regels die waren uitgevaardigd tijdens zijn gevangenschap, ongedaan maken en laten vervallen.

De koning nam tevens op harde manier wraak op zijn vijanden. Generaal Riego werd veroordeeld en opgehangen. Door het gehele land volgden arrestaties aan de lopende band en de gevangenisraakten overvol. De Hertog van Angoulême protesteerde daar hevig tegen, want uit naam van de koning die hij ging bevrijden had hij om verschillende redenen amnestie beloofd en daar kwam niets van terecht. De koning liet zich vol pracht en praal in Madrid inhalen en ging op de oude voet voort.

Het grootste deel van het Franse leger werd uiteraard teruggetrokken, maar tot 1828 bleef in bepaalde garnizoenen in Spanje een Franse macht van 35.000 man strategische posities bezetten.

De postale kanten van deze expeditie.

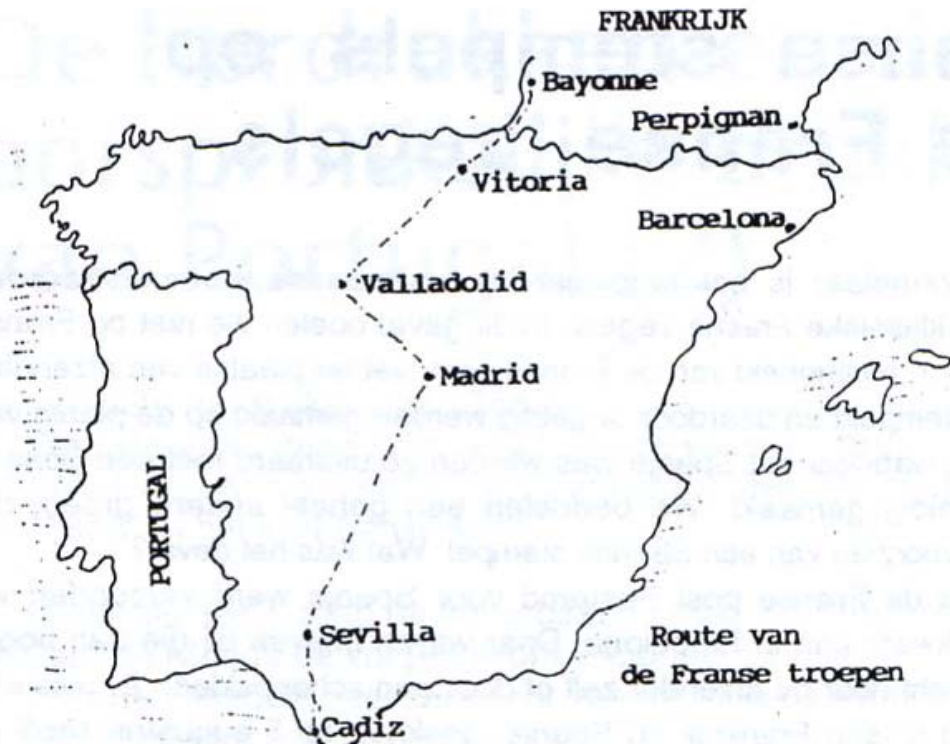
Wat betreft de post van en naar deze expeditionaire macht het volgende. Er waren twee basis-hoofdpostkantoren en wel één in Bayonne en één in Perpignan. Het leger was verdeeld in vijf legergroepen en die hadden tezamen 31 postburo's. Zij hadden de lettering A tot en met Z en ook nog buro's met een dubbele letter, zoals AA enzovoort.

Er is over deze uiteraard interessante postperiode in de Spaanse geschiedenis weinig gepubliceerd, maar er zijn toch een aantal zaken die bekend zijn geworden, omdat er gelukkig stukken van in verzamelaarshanden zijn terecht gekomen.

Zo weten we dat de volgende letters bij de volgende plaatsen behoren alwaar een Franse postkantoor was.

- A = Barcelona
- C = Valladolid
- D = Pamplona
- I = Vitoria
- M = Madrid
- R = Cadiz, enz.

(A)
ARM.D'ESPAGNE

P.(A)P.
ARM.D'ESPAGNE

(C)
ARM.D'ESPAGNE

(I)
ARM.D'ESPAGNE

(M)
ARM.D'ESPAGNE

(R)
ARM.D'ESPAGNE

P.(R)P.
ARM.D'ESPAGNE

P.P.
ARM.D'ESPAGNE
IER CORPS

ARM.D'ESPAGNE
IER CORPS

Stempels van de
Franse expeditionaire macht

In verband met de oorlogsomstandigheden waren de letters bedoeld als een soort code. De afbeeldingen van een aantal stempels laten we hier volgen. De stempels bestaan steeds uit de codeletter tussen haakjes gevolgd door ARM D'ESPAGNE (eventueel gevolgd door een nadere aanduiding van het onderdeel van dat leger.

Spaanse stempels op oude Franse zegels

Voor de verzamelaar is het mogelijk dat er Spaanse stempels worden gevonden op klassieke Franse zegels. In dit geval doelen we niet op Franse zegels die door nalatigheid van de Franse post niet ter plaatse van afzending werden afgestempeld en daardoor ongeldig werden gemaakt op de plaats van aankomst. En wanneer dat Spanje was werden ze uiteraard met een Spaans stempel ongeldig gemaakt. We bedoelen een geheel andere groep, die bewust werd voorzien van een Spaans stempel. Wat was het geval?

Een deel van de Franse post bestemd voor Spanje werd verzonden via Marseille en kwam aan in Barcelona. Daar waren brieven bij die aan boord werden gebracht door de afzender zelf of door een scheepsklerk. Er was een overeenkomst tussen Frankrijk en Spanje, gesloten op 5 augustus 1859 en daarbij was vastgesteld, dat brieven die aan boord van het schip werden gebracht, opgeborgen werden in een speciale postbus, die bij aankomst ongeopend aan de Spaanse autoriteiten werd overhandigd. De kapitein verrekende de porto met de Spanjaarden en die plaatsten op de brieven speciale Spaanse stempels.

Het eerst gebruikte (afb. 1). Later gebruikte men het normale wielstempel (afb.2). Vanaf 1862 de "Parilla met nummer (afb. 3). Alle stempels in zwart. Vanaf 1869 een speciaal stempel (afb. 4). De in het midden vermelde porto liep van 3c. tot en met 27c.

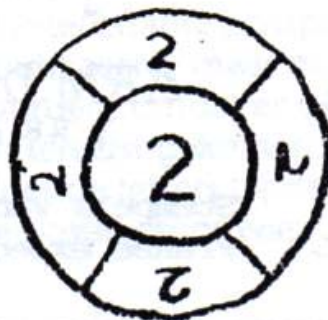
Toen in 1872 de Wereld Post Unie werd opgericht eindigde deze gang van zaken.

**ESTRANGERO
BARCELONA**

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Afb. 4

De herdrukken en de oorspronkelijke drukken van Portugal (2)

De officiële herdrukken van 1863.

De Portugese postzegels zijn verschillende keren herdrukt, om diverse redenen en op verschillende data. Wij zullen "de herdrukken van 1863" in het kort behandelen.

In november 1863 zond de onderdirecteur van de Posterijen aan de Casa da Moeda de volgende officiële brief:

"Aan de Weledele heer Directeur van de Casa da Moeda en Papel Sellado.

Weledele heer,

Om te voldoen aan diverse verzoeken van buitenlandse Posterijen verzoek ik u uw orders te willen geven tot de aanmaak van en bij gereed zijn, levering van postzegels overeenkomstig bijgaand memo, aan de schatmeester van deze onderinspectie.

God behoede u.

Algemeen onderinspectie van de Posterijen op 24 november 1863.

Eduardo Lessa

Memo m.b.t. deze officiële brief:

Koningin D. Maria II

2400 zegels van 100 Reis ..... kleur lila

2400 zegels van 50 Reis ..... kleur groen

2400 zegels van 25 Reis ..... kleur blauw

2400 zegels van 5 Reis ..... kleur lichtbruin

Don Pedro V

2400 zegels van 25 Reis ..... kleur blauw

2400 zegels van 25 Reis ..... kleur rood

2400 zegels van 5 Reis ..... kleur donkerbruin

Algemeen onderdirecteur van de Posterijen op 24 november
1863.
Eduardo Lessa"

(Noot: de Don Pedro V-zegels waren die met krullend haar).

Een week later antwoordde de directeur van de Casa da Moeda
als volgt:

"Aan de Weledele heer Raadsman Eduardo Lessa

Weledele heer.

Ik heb de eer u mee te delen, dat de 16.800 postzegels met
een waarde van 564.000 Reis, overeenkomstig het memo
dat uw officieel schrijven begeleidde op 24 november,
gereed zijn gekomen en zullen worden afgeleverd aan de
schatmeester van het Departement dat u zo voortreffelijk
leidt, zodra deze naar behoren daartoe beschikt middels een
geldig ontvangstbewijs.

God behoede u.

Casa da Moeda e Papel Sellado 1 december 1863.

Sebastao Bettamio d'Almeida"

(Noot 1: "Papel Sellado" = gezegeld papier. Het is blauw papier
met zegels er op of er in gedrukt. Dit papier was nodig bij alle ad-
ministraties, zowel ambtelijk als zakelijk.)

Het ontdekken van deze dokumenten danken we aan Godofredo
(Godfried) Ferreira en dankzij deze papieren kennen we de rede-
nen en het jaar van deze herdrukken.

(Noot: De redenen blijven beperkt tot "diverse verzoeken van bui-
tenlandse Posterijen" en/of op verzoek van enkele leden van de
Engelse koninklijke familie.)

Professor Oliveira Marques - schrijver van het boek "Historia do Se-
lo Postal Português - bevestigt ons dat de gevraagde zegels op 4
december 1863 aan de Post zijn afgeleverd overeenkomstig de
registers van de Casa da Moeda.

Uit deze gegevens kunnen wij concluderen dat de "50" en "100 Reis van Don Pedro V" met de gladde haren, nooit op deze data werden gedrukt, zoals men vele jaren heeft aangenomen. In feite waren deze zegels eind 1863 nog volop in omloop en werden in april 1864 vervangen door de zegels van Don Luis I, de eerste "Luis I-emissie" met dezelfde waarden. Het is logisch dat zij geen deel uitmaakten van de aanvraag van de Posterijen, omdat die ze nog in de normale verkoop op de postkantoren hadden. De veronderstelling dat er een speciale oplage is gemaakt van de "50- en 100 Reis" (Noot: dit zijn dus echte zegels) is niet ongewettigd en wordt deels gesteund door de relatieve frequentie waarmee deze zegels opduiken, tot op heden toe, soms in nieuwstaat vergeleken met andere zegels uit die tijd.

Een ander twijfelgeval zijn de zegels van "25 Reis roze (rood) van Don Pedro V, die voorkomen in de aanvraag van de Posterijen en in de afleveringslijst van de Casa da Moeda. Tot op heden zijn wij deze "herdruk van 1863" (nog) niet tegengekomen.

Brigadier Cunha Lamas geeft hierop als commentaar, dat een week wel eens tekort had kunnen zijn om de gevraagde 16.800 zegels te herdrukken. Hij doet de suggestie dat men een "toevlucht" heeft genomen tot de nog bestaande restpartijen in de Casa da Moeda en dat men andere (gedeeltelijk) heeft herdrukt. Dat geeft een verklaring voor de onbekendheid van de "25 Reis roze" en de zeldzaamheid van de "25 Reis blauw" van dezelfde emissie.

Professor Oliveira Marques vermeldt echter (vrij geciteerd) dat het gezien zijn eigen onderzoekingen in de boeken van het register van de Casa da Moeda, het uiterst onwaarschijnlijk is, dat er in die tijd restantpartijen van de zegel van "25 Reis roze" bestonden. In feite waren ze in december 1862 verbrand en als deze zegels dus met de anderen waren afgeleverd, hadden ze noodzakelijkerwijs op die datum herdrukt moeten zijn geweest. Hij geeft ook aan, dat in er het begin van deze eeuw enkele filatelisten waren, die het bestaan bevestigden van de "25 Reis roze" met dezelfde kenmerken als de andere "1863-herdrukzegels".

De bekende handelaar en uitgever J.B. Moens had velletjes van de "25 Reis roze"-herdruk in zijn bezit.

Met dit alles zal het duidelijk zijn, dat het onmogelijk is om onherroepelijk vast te stellen of men de zegels van "25 Reis Don Pedro met krullend haar" en vooral de "25 Reis roze", in 1863 heeft herdrukt of dat men geheel of gedeeltelijk gebruik heeft gemaakt van eventuele restpartijen van de Casa da Moeda.

Tenzij er nieuwe gegevens in de toekomst naar voren komen, gebaseerd op concrete feiten, zal deze twijfel blijven bestaan.

Toch willen wij niet nalaten de aandacht te vestigen op enige zaken die ons belangrijk lijken.

Allereerst lijkt ons het tijdgebrek dat door Cunha Lamas wordt aangegeven, discutabel. Het tijdgebrek voor de Casa da Moeda om 18.600 zegels ofwel 700 velletjes van elk 24 stuks te drukken in "nauwelijks" een week, lijkt niet steekhoudend. In de drukkerij waar twee machines stonden voor het drukken van de reliëfzegels moet het produktieritme veel hoger hebben gelegen. Ter verduidelijking vestigen we de aandacht er op, dat het verbruik van postzegels in het boekjaar

1863/1864 niet minder dan 11.674.739 exemplaren betrof. (Noot: gegevens uit het boek van Ernesto Madeira Pinto "O Correio Origens e Progressos das Instituicoes Postaes em Portugal" Lisboa 1882.)

De produktie moet gemiddeld boven de 224.500 exemplaren hebben gelegen, ofwel meer dan 9.354 velletjes in 7 dagen. Dat geeft duidelijk aan met welke snelheid 700 velletjes van de aangevraagde herdrukken konden worden uitgevoerd.

Als dat zo is, geeft het steun aan de veronderstelling van Professor Oliveira Marques, dat de zegels van deze waarde en kleur in 1863 werden herdrukt.

Natuurlijk mag men ook veronderstellen, dat de gegevens in de boeken van de Casa da Moeda niet met de werkelijkheid overeenstemmen en zo ontstaat er een zekere twijfel over het bestaan van restpartijen van de zegels van "25 Reis Don Pedro" in november 1863.

Wij geloven het niet en denken dat het waarschijnlijker is, dat alle door de Posterijen aangevraagde waarden zijn ge(her)drukt, zelfs zonder te vergeten dat het voornaamste bezwaar tegen deze veronderstelling overeind blijft, namelijk wat er is gebeurd met de zegels van "25 Reis roze". Wij gaan er van uit en accepteren deze veronderstelling zonder moeite, dat deze herdrukken verspreid zijn over de diverse albums van de verzamelaars, alwaar ze als "originele" zegels zitten. Wanneer dat zo is, dan zitten ze er helemaal niet slecht.

In 1863 waren de zegels in kwestie, evenals de andere "Don Pedro"-zegels, nog niet officieel uit de circulatie gehaald. Daarom konden ze, eenmaal besteld door de Posterijen en gedrukt in de Casa da Moeda, worden gebruikt voor correspondentie en wij nemen aan dat dit ook is gebeurd. Zo kunnen ze dus rechtmatig als echt worden beschouwd. Als dat zo is, behoeften de Posterijen en de Casa da Moeda geen officieel gepubliceerde toestemming van hogerhand te krijgen om de postzegels te maken.

Anderzijds moeten we niet vergeten dat deze zegels, en vooral de "25 Reis roze", konden worden herdrukt volkomen gelijkend op de originelen.

Inderdaad bestond er nog één van de beeldstempels, die de originele zegels had gedrukt met dezelfde kleur, inkten, papiersoorten en gommen welke men gebruikte voor de "Don Luis"-zegels van dezelfde waarde, die nauwelijks verschillen van de "Don Pedro"-zegels.

Maar de "25 Reis blauw" kan men direkt van de originele onderscheiden, want deze werd gedrukt met een beeldstempel dat oorspronkelijk diende voor de aanmaak van "roze" zegels.

Resumerend kunnen we zeggen, dat om de gegeven redenen de herdrukken van 1863 aan de grens liggen van de originelen, waarbij er argumenten zijn te verdedigen die zeggen dat het om een latere oplage van zegels gaat die konden circuleren en daarom op zich als originelen kunnen worden beschouwd.

Wij kunnen in ieder geval zeggen, dat alle waarden van "Dona Maria" (Nrs. 1, 2, 3 en 4 Michel/Yvert) en van "Don Pedro met krullend haar" de "5 Reis" en de "25 Reis blauw" (Nrs. 9 en 10 Michel/Yvert) in 1863 zijn herdrukt, waarbij twijfel blijft over de "25 Reis roze" (Nr. 11 Michel/Yvert), zelfs al mocht deze zijn herdrukt, die onmogelijk valt te onderscheiden van de originelen met de waarnemingsmogelijkheden die verzamelaars ten dienste staan.

Bij alles met betrekking tot dubieuze en onopgehelderde aspecten waarover wij tot nu toe spraken, voegt zich nog een ander aspect, dat spreekt over een serie zegels van "Dona Maria" en "Don Pedro met glad haar", gedrukt op zeer dik papier en die men zou kunnen beschouwen als proeven van de Casa da Moeda voor de herdrukken van 1863.

De herdrukte waarden, allen met originele beeldstempels, waren de volgende:

Dona Maria   - 5 Reis (type II)
                                  - 25 Reis (type II)
                                  - 50 Reis

Don Pedro (glad haar)   - 5 Reis (type I en IV)

(Noot: dit zijn dus proeven.)

Met uitzondering van de "50 Reis Dona Maria", waren de andere zegels zeer gebrekkig gedrukt. Het papier, met een dikte tussen 0,08 en 0,10 millimeter, is geelachtig en de zegels zijn gegomd. De kleuren lijken op die van de herdrukken van 1863, behalve de "5 Reis Dona Maria" die bruin-roodachtig is.

Ook wordt de veronderstelling naar voren gebracht, dat deze serie

zegels niet werd gedrukt ten tijde van de herdrukken van 1863, maar pas in 1885, om na te gaan of de beeldstempels nog te gebruiken zouden zijn.

Dit is dus nog een aspect dat tot op heden niet kan worden bewezen bij gebrek aan bewijsmateriaal. Het is dus weer een speciaal geval waarbij men redelijkerwijs de zegels niet als zuivere herdruk mag beschouwen.

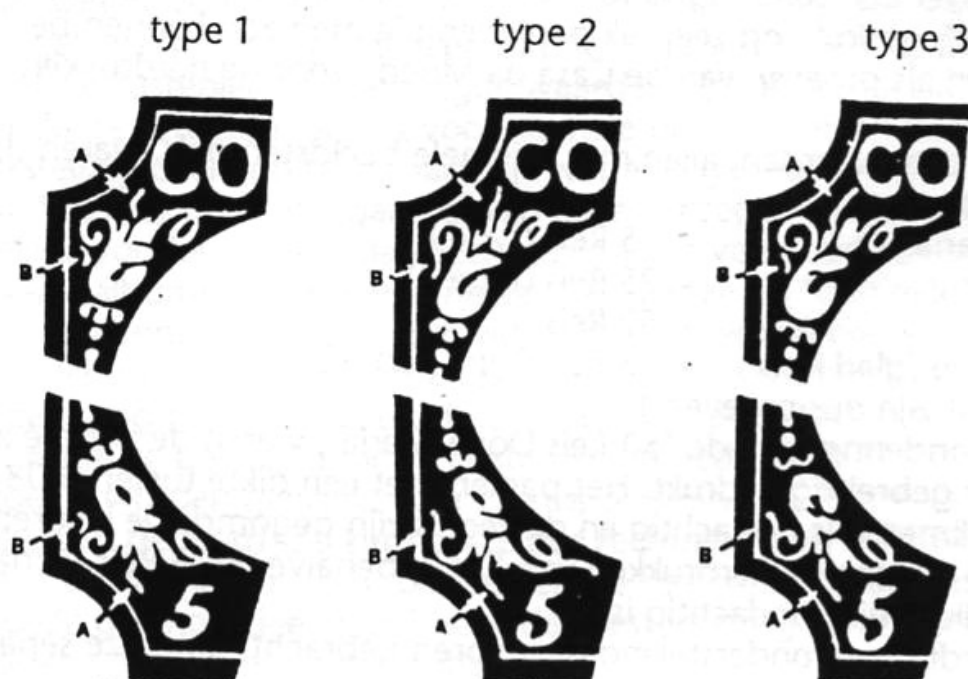
Het is correcter de slechts 8 bekende exemplaren te betitelen als "proeven".

Bron:

"Seloss Clássicos de Relevô de Portugal" van Armando Mário O. Vieira. J. Vanderstadt, J. van Gerwen, F. van Beekum.

Illustraties

5 Reis D. Maria II (De pijltjes A en B geven aan welke kenmerken er zijn voor de verschillende typen).

Type 1 en type 2 met "gladde adamsappel" = alleen originelen.

Type 2 met "zichtbare adamsappel" = alleen de herdrukken van 1863.

Type 3 = alleen voor de overige herdrukken.

5 Reis D. Maria II
Type 1 - origineel

Type 2 - herdruk 1863

Type 3 - herdruk 1885

25 Reis D. Maria II
Type 2 - herdruk 1863

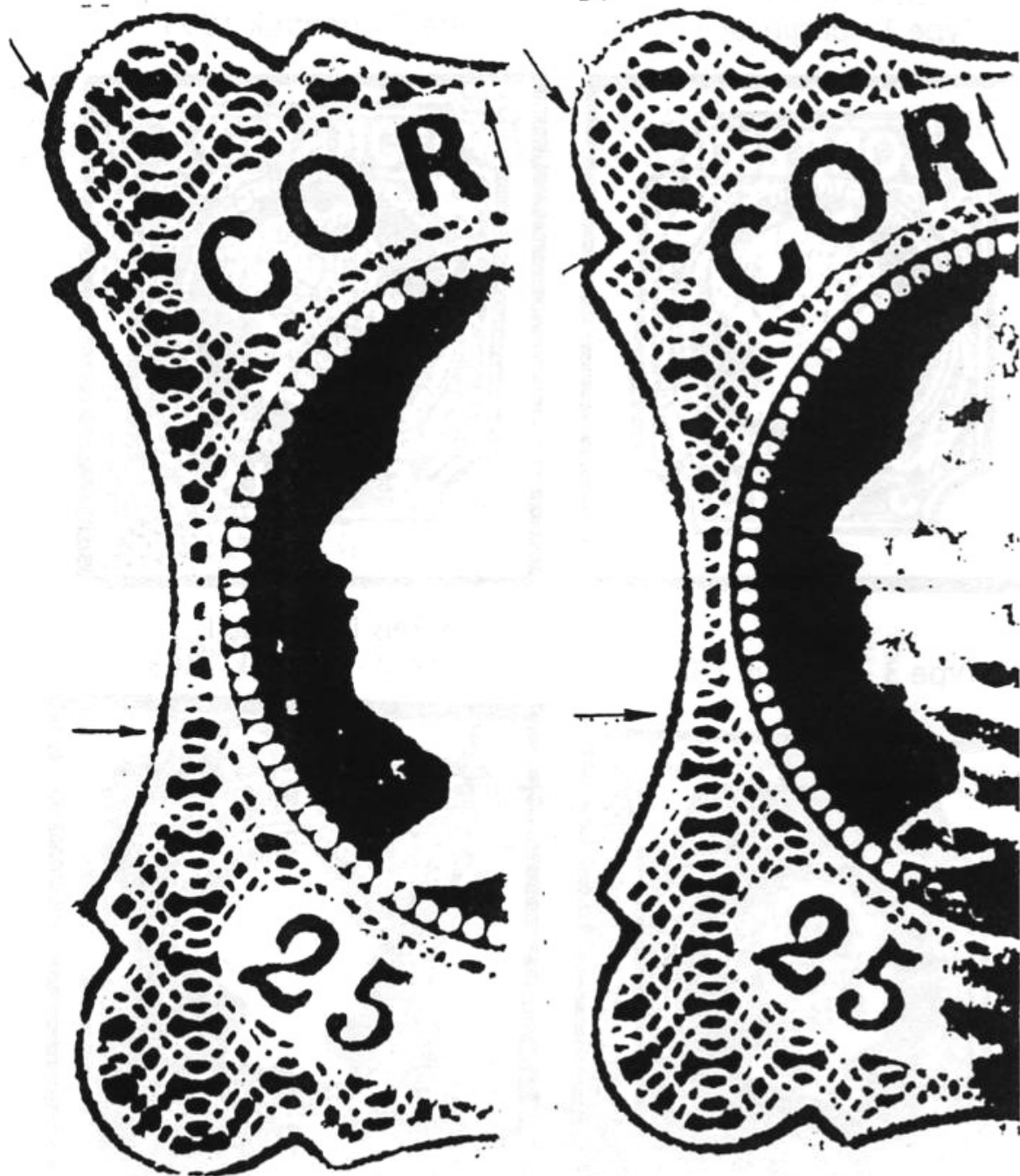

25 Reis D. Maria II

De herdruk van 1863 komt alleen voor in type 2. De contourlijn is bij de herdruk 1863 "klodderiger" onregelmatiger en hier en daar dikker dan in het originele type 2.

Type 1

Type 2

50 Reis D. Maria II

De herdrukken hebben op de hierbij aangegeven plaatsen a en b een breuk of beschadiging (gleuf) in de kaderlijn rond de zegel. De originelen hebben alléén gleuf b.

De "gleuven" bij
de 50 Reis
boven "a"
beneden "b".

Herdruk van 1863

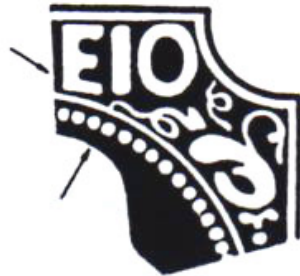

100 Reis D. Maria II

De originelen hebben een "klodderiger" zwaardere druk in de rechterpartij. Bij de herdrukken van 1863 zien we dit in de linkerpartij. In het bijzonder is het duidelijk te zien in de kantlijnen van de tekening.

5 Reis Don Pedro V met krullend haar.

Totaal zijn er 12 verschillende typen van de 5 Reis (originelen). De herdrukken van 1863 komen alleen voor in type 1.

De kenmerken van 5 Reis type 1

25 Reis Don Pedro V (blauw) met krullend haar.

Voor de vervaardiging van de blauwe 25 Reis herdruk 1963 werd gebruik gemaakt van type VII van de 25 Reis roze.

De kenmerken van de 25 Reis type VII

Bron:"

"Selos Clássicos de Relevô de Portugal" van Armando Mário O. Vieira.

J. v. Gerwen en F. v. Beekum

Vasco da Gama en de "Ontdekking van de Zeeweg naar India".

Aan het einde van de vijftiende eeuw waren de Portugezen het verst gevorderd met het ontdekken van nieuwe zeewegen. Dankzij het werk en de inspiratie van Hendrik de Zeevaarder en zijn zeevaartschool in Sagres, waren de Portugezen op weg naar de 'Ontdekking van heel nieuwe werelden'. Na Madeira, de Kaap-Verdische Eilanden en de Azoren, gingen de Portugezen steeds verder in het ontdekken van de Afrikaanse westkust. Een hoogtepunt werd bereikt in 1486, toen Bartolomeo Diaz de Kaap de Goede Hoop ontdekte. Het was dan ook niet verwonderlijk dat Columbus het eerst steun ging zoeken bij het Portugese Hof om zijn plannen voor de 'Ontdekking van India' te realiseren. Het is evenmin verwonderlijk, dat de raadgevers van de Portugese koning een negatief advies uitbrachten. Portugal had zijn kaarten ergens anders ingezet: via Afrika naar India.

Die grote gebeurtenis vond plaats in 1498 toen Vasco da Gama het Indiase Calicut bereikte. Dit was het beginpunt van het Portugese Rijk in Azië. Vier eeuwen later, bij het vierde eeuwfeest van deze grote gebeurtenis, gaf Portugal twee series uit om de ontsluiting van de Zeeweg naar India te gedenken. Een zes-tal portzegels, die de ontvangst van Vasco da Gama door de Vorst van Calicut voorstellen en een serie van acht frankeerzegels, die onder de meest ingewikkelde van de Portugese filatelie behoren! De tandingen van deze zegels kunnen namelijk variëren tussen 13¹/₂ en 16. De meeste zegels zijn 15 x 15, maar alle andere combinaties zijn mogelijk. Een waar genot (of een ware wanhoop) voor de verzamelaar, die zich hierin wil specialiseren! Deze acht zegels stellen voor:

1. De drie schepen van de vloot van Vasco da Gama;
2. Aankomst in Calicut (India);
3. Vertrek uit Belem (vlakbij Lissabon) op 7 juli 1497;
4. Aartsengel Gabriel begeleidt de tocht van Vasco da Gama;
5. 'St. Gabriel', vlaggeschip van Vasco da Gama;
6. Aartsengel Raphael, schutspatroon van de vloot;
7. Terugkeer van de vloot;
8. Afbeelding van Vasco da Gama, die leefde van 1469 tot 1524.

In datzelfde jaar 1898 werd dezelfde serie door een aantal Portugese gebieden uitgegeven. Ook al deze series hebben een eindeloos groot aantal varianten in de tanding. De voorstellingen van deze zegels zijn hetzelfde als de acht genoemde frankeerzegels van het moederland Portugal. De volgende gebieden gaven de herdenkingszegels uit:

1. Azoren;
2. Madeira;
3. Macau;
4. Portugees Afrika;
5. India;
6. Timor.

In totaal dus in 1898: 56 frankeerzegels (met tandingvarianties) en 6 portzegels.

In datzelfde jaar gaf de Companhia de Mocambique nog eens 13 opdrukken uit ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest van de ontdekking van de nieuwe Zeeweg. Maar er komt nog veel meer. In 1911 volgen de Portugese opdrukken "REPUBLICA" op alle acht frankeerzegels en op de zes portzegels. In dat datzelfde jaar besloot Portugal ook de Madeira-zegels (van 1898) opnieuw te gebruiken voor het moederland met dezelfde opdruk "REPUBLICA". In totaal 22 zegels.

De stortvloed was niet meer te stuiten!

De volgende gebieden gaven ieder ook nog eens opdrukzegels uit (allen opnieuw weer met die tandingverschillen uiteraard):

1. Azoren - 1911 (8 frankeerzegels en 6 portzegels);
2. Macau - 1913 (8 frankeerzegels);
3. Angola - 1913 (8 opdrukken op de series van Afrika, Macau en Timor, totaal 24 zegels);
4. Portugees Congo - 1913 (het zelfde verhaal, totaal weer 24 zegels);
5. Kaap-Verdische Eilanden - 1913 (idem);
6. Portugees Guinea - 1913 (idem);
7. India - 1913 (idem + met nog eens een herhaling in 1914 van 6 zegels met lokale opdruk, in totaal 14 zegels);
8. Mocambique - 1913 (3 series van totaal 24 zegels);
9. Inhambane - 1913 (idem);
10. Lourenco Marques - 1913 (idem);
11. Quelimane - 1913 (idem);
12. Tete - 1913 (idem);
13. St. Thomas en Prinseneiland - 1913 (idem);
14. Timor - 1913 (alleen de eigen zegels, totaal 8).

Als u het allemaal nog kunt bijhouden, komen we dan op het volgende aantal:

in 1898: 56 frankeerzegels en 6 portzegels, 13 opdrukken 'Vierde Eeuwfeest van de 'Ontdekking van de Zeeweg naar India' op Mocambique Gezelschap;

in 1911: 24 opdrukken op frankeerzegels en 12 opdrukken op portzegels;

in 1913: 264 opdrukken op frankeerzegels;

in 1914: 6 opdrukken op frankeerzegels.

Al met al een indrukwekkend aantal van 56 frankeerzegels (met alle tandingvariëaties), 6 portzegels en 319 opdrukken (met dezelfde tandingvariëaties).

Maar de lijst met zegels van Vasco da Gama is nog niet ten einde.

In 1921 gaf Nyassa Gezelschap 5 zegels uit met de beeltenis van Vasco da Gama (in twee verschillende tandingen); in 1924 volgden, door het zelfde land, nog eens twee luchtpostzegels; in hetzelfde jaar - 1924 - verschijnt een opdruk "VASCO DA GAMA" op een Ceres-zegel van Mocambique; in 1926 verschijnen nog zegels met opdruk in Portugal (2 stuks), Azoren (3 stuks) en Madeira (1 zegel). Voor de 'fijnproevers': deze laatste 1926-uitgiften hebben weer alle mogelijke tandingvariëaties!).

In 1938 verscheen in vele Portugese gebieden een 'omnibus' ter ere van het Portugese Wereldrijk, waarin ook Vasco da Gama werd geëerd. Hier volgt een lijstje van landen (met tussen de haakjes het aantal zegels):

1. Angola (5);
2. Kaap-Verdische Eilanden (5);
3. Portugees Guinea (5);
4. India (3);
5. Mocambique (5 - met nog eens een opdruk in 1946);
6. St. Thomas en Prinseneiland (5 met aanduiding "S. TOME" en 5 met aanduiding "S. TOME e PRINCIPE");
7. Timor (4 - met nog eens 1 opdruk "TIMOR" op Mocambique in 1946 en 4 opdrukken "LIBERTACAO" in 1947).

Even een 'tussenstandje' Vasco da Gama (3): 100 frankeerzegels, 6 portzegels en 332 opdrukken.

Ter afronding nog de laatste Vasco da Gama zegels.

In 1945 gaf Portugal een zegel uit van Vasco da Gama in de serie 'Ontdekkingsreizigers', die ook in het tegelijk uitgegeven blok verscheen

India gaf een zegel en een blok uit met de beeltenis van Vasco da Gama in 1946. Tien jaar later - in 1956 - werd Vasco afgebeeld als onderkoning van India, terwijl in 1957 zijn wapen op een postzegel van hetzelfde land verscheen. Deze beide zegels verschenen nog eens met opdruk, respectievelijk in 1957 en 1959.

1969 was opnieuw een Vasco da Gama jaar. Portugal gaf een prachtige serie van vier zegels uit, terwijl de volgende Portugese gebieden ieder een zegel uitgaven: Angola, Kaap-Verdische Eilanden, Portugees Guinea, Macau, Mocambique, St. Thomas en Prinseneiland en Timor. Op 6 maart 1992 tenslotte, gaf Portugal een zegel uit met de beeltenis van Vasco da Gama in de derde groep van de ontdekkingsreizigers. Vasco da Gama is zeker door zijn moederland Portugal en door de gebieden, die met Portugal verbonden waren of nog steeds zijn, geëerd. Over een periode van 104 jaar - van 1898, de datum van het vierde eeuwfeest van de ontdekking van de Zeeweg naar India, tot 1992, zijn er in totaal: 116 frankeerzegels, 6 portzegels, 2 blokken en 334 opdrukken verschenen.

J.Chr. Vanderstadt

Nieuwtjes

SPANJE

20Apr.'92. Wereldtentoonstelling Sevilla '92. 2 Blokken: A. 12x17Ptas. met afbeeldingen van verschillende landenpaviljoens en middelen van vervoer tijdens de tentoonstelling; in het centrum van het blok een kaart van Sevilla uit de 16e eeuw (zonder frankeerwaarde); B. 12x27Ptas met afbeeldingen van verschillende gebouwen op het terrein en het logo van de tentoonstelling; in het centrum van het blok een plattegrond van het tentoonstellings-terrein (zonder frankeerwaarde).

21Apr.'92. Wereldtentoonstelling Sevilla '92. Blok 17+5Ptas. Een gezicht op het 16e eeuwse Sevilla, op de rest van het blok het logo van de tentoonstelling.

22Apr.'92. Paralympics 1992 te Barcelona (Olympische Spelen voor gehandicapten). 27Ptas. Een gestileerde voorstelling van atleten in een rolstoel.

24Apr.'92. Internationale postzegelententoonstelling Granada '92. Blok waarin reproducties van 2 zegels (Yv. 454 en Yv. 456), nu met een frankeerwaarde van 250 Ptas. elk.

5Mei'92. Europa CEPT 1992 - 500e jaardag van de ontdekking van Amerika. 17 Ptas. Het schilderij "Vorbereidingen voor het vertrek uit Palos" van R. Espejo; 45 Ptas. 2 helften van een wereldbol, gescheiden door een gestileerde weergave van de vloot van Columbus, op de linkerhelft het werelddeel Amerika, op de rech-

terhelft het klooster Santa Maria de la Rabida te Palos.

22Mei'92. 500e jaardag van de ontdekking van Amerika. Gezamenlijke emissie met Italië, Portugal en de USA.

De frankeerwaarde van 5 blokken is alleen aangegeven op de bovenste zegel van de strip van 3, deze bedraagt 60Ptas. De enige zegel in het 6e blok heeft ook een frankeerwaarde van 60Ptas.

5Juni'92. Wereld Milieu Dag. 27Ptas. Het logo dat het Ministerie van Openbare Werken heeft gekozen voor de actie "Water en milieu".

19Juni'92. Olympische Spelen 1992 te Albertville en Barcelona (de "Olympische Landen" Spanje en Frankrijk). Gezamenlijke emissie met Frankrijk. 45Ptas. Het woord "Albertville" gaat geleidelijk over in het woord Barcelona.

16Juli'92. Olympische Zomerspelen 1992 te Barcelona. 3x17+5Ptas. (a) De mascotte Cobi; (b) een symbolische voorstelling van een gouden medaillewinnaar; (c) een hand met de Olympische fakkel.

25Juli'92. Olympische Zomerspelen 1992 te Barcelona. 3x27+5Ptas in horizontale SH. (a) Het Olympisch stadion; (b) het sportpaleis San Jordi; (c) het gebouw van de Sport Hogeschool.

29Juli'92. Olympische Zomerspelen 1992 te Barcelona/postzegeltonoonstelling Olympihlex 92. 2x17+5Ptas. (a) De mascotte Cobi met een postzegelalbum en een loep; (b) de kathedraal van Barcelona.

PORTUGAL

24Apr.'92. 450e Jaardag van de aankomst van Portugezen in Japan. Voorstelligen die op deze gebeurtenis slaan op 38Esc. en 120Esc. Op de zegels ook het logo van de internationale postzegeltonoonstelling Granada '92.

24Apr.'92. Internationale tentoonstelling Sevilla '92. 65Esc. Het Portugees paviljoen.

9Mei'92. Oude navigatie-instrumenten. 60Esc. Een Jacobsstaf; 70Esc. een kwadrant; 100Esc. een astrolabe; 120Esc. een kompas.

11Mei'92. Mijlpalen in de Portugese geschiedenis. 38Esc. 500-Jarig bestaan van het Koninklijk Hospitaal van Alle Heiligen - een gezicht op het hospitaal; 70 Esc. 75e jaardag van de Verschijning van Fatima - een symbolische voorstelling; 120Esc. 100-jarig bestaan van de haven van Leixões - een deel van een haveninstallatie.

22Mei'92. 500e Jaardag van de ontdekking van Amerika. Gezamenlijke emissie met Italië, Spanje en de USA.

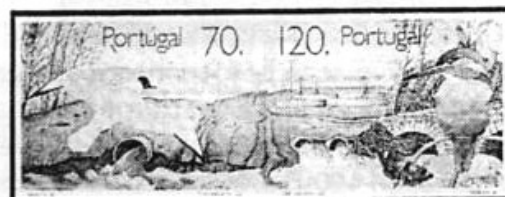
De frankeerwaarde van 5 blokken is alleen aangegeven op de bovenste zegel van de strip van 3, deze bedraagt 260Esc. De enige zegel in het 6e blok heeft ook een frankeerwaarde van 260Esc. Deze serie blokken is uitgegeven in het kader van Europa CEPT 1992.

22Mei'92. Europa CEPT 1992 - 500e jaardag van de ontdekking van Amerika (II). 85Esc. Columbus bij Koning Jan van Portugal.

12Juni'92. Internationale conferentie over Milieu te Rio de Janeiro. 2 Zegels, 70 Esc. en 120Esc. in horizontale SH., doorlopend beeld. Het geheel toont een landschap met een waterzuiveringsinstallatie, een meeuw, een ijsvogel en een vlinder; op de achtergrond de contouren van een stad.

29Juli'92. Olympische Zomerspelen 1992 te Barcelona. 38Esc. Hardlopen; 70Esc. voetbal; 85Esc. hordenloop; 120Esc. rol-hockey. Blok 250Esc. Basketbal.

18Aug.'92. 100-Jarig bestaan van de Campo Pequeno (een stadion voor het houden van stieregevechten). Ruiters die een rol spelen in het verloop van een stieregevecht op 38, 65, 70 en 155Esc. Blok 250Esc. Het stadion.

ACORES

22Mei'92. Europa CEPT 1992 - 500e jaardag van de ontdekking van Amerika. 85 Esc. Columbus bij de Azoren.

12Juni'92. Typische beroepen van de Azoren. 10Esc. Een snaarinstrumentenmaker; 38Esc. een timmerman; 85Esc. een mandemaker; 120Esc. botenbouwers. Postzegelboekje waarin de 4 zegels, verkoopprijs 253Esc.

MACAO

3Apr.'92. Chinese mythologie. Goden uit de Chinese mythologie. Blokje waarin 4x 3.50Ptas. (a) T'it Kuai Lei met een bamboestok; (b) Chong Lei Kun op een vlie-

gend tapijt; (c) Cheong Kuo Lou op de rug van een ezel; (d) Loi Tong Pan zittend op een vliegennet.

1992. Nieuwjaar - het jaar van de Aap. 4,50 Ptas. Een aap. Ook uitgegeven als rolzegel, horizontaal ongetand.

MADEIRA

22Mei'92. Europa CEPT 1992 - 500e jaardag van de ontdekking van Amerika. 85 Esc. Columbus in Funchal.

